

Vuoden 2025 maatiaiskasviksi on valittu perennamaiset kärhöt: pensaskärhő (*Clematis recta*), kellokärhő (*Clematis integrifolia*) ja mantsuriankärhő (*Clematis mandshurica*).

Nykyään kärhöt tunnetaan tieteellisellä nimellä *Clematis*. Nimi "klematis" on johdettu kreikan sanasta klema, joka tarkoittaa viiniköynnöksen oksaa tai viiniköynnöksen kaltaista. On mahdollista, että jo ennen sanan "Klematis" käyttöä koko suku tunnettiin nimellä atragene, joka tarkoittaa kreikaksi "sähikäinen". Ilmeisesti, kun suuret kuivat saksankärhön varret laitetaan tuleen, lämpö saa ne halkeamaan ja aiheuttamaan sähikäisten ääntä. Vaikka Atragene-ryhmään kuuluvat nykyään mm. alppikärhő ja vastaavat pohjoisamerikkalaiset lajit, atrageenia käytettiin aikoinaan saksankärhön nimenä. Pienikukkaiset Atragene-ryhmän kärhöt ovat sukunsa terveimpiä ja kestävimpiä. Köynnökset kukkivat jopa pohjoisseinustan varjossa ja tulevat toimeen vähällä hoidolla. Atragene-ryhmän kärhöt ovat pitkäikäisiä, terveitä ja reheviä köynnöksiä. Näitä on mm. alppi- ja siperiankärhő, joiden siemeniä on myös ajoittain saatavissa Maatian siemenvälityksestä.

Riku Kasterinne kertoo näin kärhöistä kirjassaan Kodin kukkatarha 1951 ja kutsuu kärhöjä metsäköynnöksiksi: *"Suku Clematis käsittää joitakin ruohovartisia, monivuotisia lajeja, joista jotkut kestävät meilläkin talvet ulkosalla. Näitä on kahta toisistaan poikkeavaa ryhmää, köynnöstäviä sekä tavallisia pystyynkasvavia eli pensastavia. Monistaminen on vaikeata, mutta käy sentään jakamalla. Siemenet ovat vaikeasti itäviä, mutta jos syksyllä kypsynyt siemen kylvetään silloin heti kuivumisen jälkeen avomaahan, saadaan kohtalaisen hyvä tulos"*.

Ensin Riku esittelee perennamaisista kärhöistä **pajumaisen metsäköynnöksen**, jonka nykyään tunnemme nimellä **kellokärhő**: *"Sen kotimaa on Itä-Eurooppa. Varsi 60-100 cm korkea, pensastava, ei siis köynnöstävä. Kukat siniset, nuokkuvat, kukkii heinä-elokuussa. Käytetään sekaryhmissä, voimakkaassa, ei herkästi kuivuvassa maassa. Tämäkään laji ei pidä muuttamisesta. Talvenkestävä"*.

Maatiainen-lehdessä 1/2025 Seija Paananen kertoo omista kokemuksistaan kellokärhön kasvatuksesta: *"Kellokärhő menestyy hyvin Suomessa. Sen versot ovat rentokasvuisia ja hyötyvät tukemisesta. Kellokärhő sopii myös maanpeitekasviksi. Kasvualusta runsasravinteinen ja vettä läpäisevä. Kukat ovat siniset, mitä minulla on ollut, tietääkseni myös punakukkaisia tai valkoisia lajikkeita on olemassa. Kukinta-aika heinä-elokuu. Kasvattaa kukinnan jälkeen näyttävät siemenhaituvat, jotka myös ovat kauniit. Kypsät siemenet varisevat kasvualustalle ja niistä lisääntyy uusia pieniä kärhöjä"*.

Sitten Riku esittelee **pensastavan metsäköynnöksen**, jonka tunnemme nimellä **pensaskärhő**: *"Se on luonnonvarainen Itä-Euroopassa, korkeus 80-120 cm. Ruohovartinen, pensastava, etenkin vanhana hyvin tuuhea ja monivartinen. Kukat pienet, valkoiset, kukkii runsaasti heinäkuussa. Käytetään isoissa ryhmissä tai yksittäiskasvina. Istutetaan voimakkaaseen, kohtalaisen kosteaan multa, aurinkoiseen tai hieman varjoisaan paikkaan. Ei pidä muuttamisesta. Lajike purpurea, lehdet punavihreät, kukat valkoiset. Erikoisvärisen lehdistönsä vuoksi on tämä lajike koristeellinen missä tahansa. Se luo vaihtelua sekaryhmiin. On talvenkestävä"*.

Mantsuriankärhöä Riku ei mainitse kirjassaan.

Kärhöt on hyvä kylvää syksyllä ulos saamaan luontaista kylmäkäsittelyä, mitä tapaa Rikukin suosittelee. Mutta jos syyskylvöt jäivät tekemättä, kylmäkäsittelyn voi tehdä myöhemminkin: jokainen siemenannos sekoitetaan ½ dl:aan kosteaa lannoittamatonta turvehiekka-seosta ja suljetaan pieneen muovipussiin. Pussit kootaan muovilaatikkoon väljästi pystyyn. Laatikkoa pidetään huoneenlämmössä viikko ja viedään sitten kellariin, kuistille tms. Jääkaappi on yleensä liian lämmin paikka. Optimilämpötila kylmäkäsittelyn aikana on 1–5 astetta. Kymmenen päivän välein pussit avataan, kosteus tarkistetaan ja sisältöä pöyhitään. Siementen pitää olla kylmässä 6–8 viikkoa. Kylmäkausi kannattaa ajoittaa siten, että sen loputtua pussien sisältö voidaan kaataa ulos kylvöpenkkiin tai -laatikkoon.

Ja vielä loppusanoiksi kärhöistä voidaan siteerata Börje Fritä (Suomalainen kärhöopas): *”Kärhöt eli Clematis-suvun köynnökset ja perennat kuuluvat itseoikeutetusti suomalaisiin puutarhoihin ja puistoihin”*.